

בשעה שנמטרו האבנים על הילדים, שהיו יהודים בחוף-לארץ - ושהפכו לגי'ים בישראל

דה בחצאית: כאן יש ילדים, אמא! נברת, תיכף יורקו עלינו אבנים!" ולבסוף:

אננה: "ברוך השם ששם הציקו לנו. לכן אנו כאן עכשיו, כאן אנו גרים בחורבה, בעלי עובד בעיריית בתים, מטאטא רחוב בית, והשכנים מציקים גם כן. אבל כאן הכנסיה קרובה, או אני יכולה ללכת ולהתי-לונן. כי שם, בבית-שמש, לא היה אפילו למי להתלונן..."

★ ★ ★

עניין משפחתי

לאננה ולהנריק שקלרסקי יש בכל-זאת הרבה מול. לא מפני שהכנסיה קרובה. אלא שיש להם זה את זה. באבנים לא הצ-ליחו להפריד בין בני המשפחה.

ל נינה זילברגר גם זה לא ניתן. בפולין, במשך אחת עשרה שנות נשואיה היתה, בישראל, מהרע הראשון, ועשתה גויה. ועכשיו שוב רוצים לעשות ממנה יהודיה.

בשנת 1946, כאשר הכירה את יאיר, הי-תה בת 21. הוא היה מבוגר ממנה ב-17 שנה, אבל היה מנהל קואופרטיב. והיא הייתה בודדת. בבית, בכפר, שלטה אם חורגת, ממנה היא ברחה העירה. לכן הסי-כימה. יאיר ביקש רק דבר אחד: שלא תסי-פר לאיש שהיא לא-יהודיה. כי זה יכול היה להזיק לו במשפחה.

גם לזה הסכימה. הפסיקה אפילו להיפגש עם אביה ואחיה, כדי לא לבייש את בני-מילה. לה. כאשר נולד בן, הסכימה גם לברית-מילה.

אבל ברגע שהגיעו ללוד. קרא לעברה, לדבריה, בפולנית: "עכשיו, זונה גייה, אני האדון. אני עכשיו בארץ שלי, ולא את". עד שקיבלו דירה מהסוכנות, עוד יכלה לסביל. אבל ברגע שנכנסו לדירה בת שלושה חדרים, בקרית-אליעזר, הציפאית, התחיל המשבר. אז בא אחי בעלה ואמר: "עכשיו אנחנו יכולים כבר לירוק לך בפי-נים. את הדירה קיבלנו כבר בשביל כל

צלב במושב על קיר הבית של משפחת טננבוים, במושב מגשימים, ציורו אלמוני את הצלב השחור. ההורים מיהרו למחקו, לפי בק-שת הבן. בתמונה: תחת לשרידי הצלב המחוק, משחקת הצברית של המשפחה, חווה (2).

אבל יש גם נישואים שנתקשרו על יסוד דת מיסחריים טהורים. הוא היה מנהל, או בעל העסק, עסק בניסחר, גנב, היה לו כסף. חיבד במלחמה את כל משפחתו והיה זקוק לאשה. היא היתה צעירה, פשוטה, השתר-קקה להתקדמות בחיים ולכסף. התקשרו, איפוא, בחוזה מסחרי: הא הבניט לעסק כסף ומעמד. היא — את נעוריה ואת שייכותה לעם שהוא אדני הארץ.

אחר כך הגיעו לישראל והכל נתפורר. הוא הפסיד את כספו ואת מעמדו החברתי. ויא חדלה כבר מזמן להיות צעירה, ועמה עד קיפחה את עידן-המיסקל החברתי שלה — את שייכותה לעם הרוב. חווה מיסחרית ששני הצדדים אינם מקיימים את התנאים הכלולים בו, הודל להיות חווה. חיי המשפ-חה נהפכים לגיהנום.

כך הוא המצב מבפנים. אבל קיימים עוד תנאים חיצוניים.

המושבים ועיריות-הפיתוח, ישראל השניה, היא מצבור ענק של בערות, שנאה ודלות. שם לא נחיצה אלא אמתלה כלשהי כדי שה-דברים יגיעו לידי התפוצצות, לצעקות, ל-יידוי אבנים: "גויה, גוי, גויים".

גם בכרך הגדול, בסביבה העירונית ובי-קרב האנטליגנציה אין הבעיה חדלה מל-הטריד. למרות שכלפי חוץ נראים נישואי התערובה מסודרים יותר, הרי שמתחת לפני השטח מהבהבים עדיין גחלי לאומנות. הי-הבדל הוא בכך שכאן הם מוסחים עלידי ויעטה של נימוסים טובים, שא גם מצויים בדרך כלל בין השכבות הדלת.

ואולם הבעיה קיימת תמיד. פעם היא נר-צרת עלידי יידוי-אבנים, פעם עלידי פסק-הדין במשפטו של דניאל רופאיזון. לעיתים קרואות-גנאי, פעם אחרת החיכוך בממשלה בשאלת רישומם של יוגות מעורבים.

כל השאר אינו אלא שאלה של רגישות ושל כוונת-עמידה מבחינה נפשית.

★ ★ ★

צלב על הקיר

שאננה גייה, אומרת דגושה טננ-באום, "לי זה לא משנה. אני מה שאני. בא אלי רב מישיבה שכנה, ורצה לשכנע אותי שאהייר. אני לא רצינית, כי לא באתי כאן לסחור במצפוני. ויורם בני יכול להיות יהודי טוב, אם מישור ירצה זאת ואם לאו. הוא מתבייש רק שלא עשו לו ברית-מילה. ואו, כאשר לפני חודשים מספר ציירו לנו צלבים על הבית, בכה מאד וביקש למחק את זה מהר, כי החברים יראו."

שמעון טננבאום, בהיותו בן חמש-עשרה, יאא מגטו ורשה דרך צנורות הביוב. עבר לפרטיזנים ואחר כך התגייס לצבא הפו-לני. ב-1947, כקצין צעיר, פגש בכחורה צעירה, דגושה, והתאהב בה. התחתנו. עכ-שיו הם יושבים במושב מגשימים, ואפילו הצלבים שציירו על ביתם אינם מסוגלים לגרש אותם משם.

אבל את אותו המושב עזבה, לפני ימים מספר, משפחת פוגל המעורבת. היא המ-שיכה לנדוד בעולם. עוד משפחה במסגרת מבצע עזרא-נחמיה.

מיאשימיות!

צלביקרס שחורים שצוירו על קירותיו של הבית. מן מאליו, כי זהו החלק השחור ביותר של התמונה. שהרי לבעיה זו הרבה פנים. הבעיה מסובכת פי כמה, היא סבוכה כמו החיים עצמם. קודם כל — במשפחות עצמן. יש יוגות שנישאו פשוט מתוך אהבה. בעיקר בקרב האינטליגנציה, אבל לא רק בקרב האינטלי-גנציה. תמיד אלה הם אנשים מתקדמים, ש-אצל שני הצדדים חדלו להתקיים בעיות של הבדלי גזע ודת. נישואים כאלה עוברים בדרך כלל באש ובמים, כשידם על העליונה.

כים? אם נינה היא פולניה, הילדים שייכים לה אוטומטית. לכן מביא יאיר לבית-משפט עדים המעידים שעוד בפולין הכירו אותה בתור יהודיה.

"יהיה מה שיהיה, אני יהודיה לא אהיה!" חוזרת בעקשנות נינה. "אהרי כל מה שעברתי כאן — לא! דווקא בגלל הילדים, שלא יהיו יהודים!"

★ ★ ★

אנשים של המאה העשרים

ארץ תושבים התגיירו בחמש הי-שנים האחרונות בישראל. 3000 מח-כים לחורם. משרד-הדתות מאיץ ברבנות. אבל הרבנות איננה מהרת. בענייני גיור יש לה זמן.

סיפר כומר אחד, הפועל בין הזוגות המעורבים: "באה אלי אשה אחת לכנסיה. היא התגיירה באותו השבוע והיתנה את בתה. באה ואמרה, שאמנם עברה לדת אחרת, כי היתה מוכרחה. אבל במציאות, בלב, נשארה נוצרייה. בצורה כזאת מחנכים לדו-פרציפות, לצביעות. בישראל כמה כת אנו סים של המאה העשרים."

העניין אינו רק בצביעות. בדרך-כלל אין ההתגיירות עוזרת. לפני שמרינה גרינברג הלכה למחלקה הפסיכיאטרית בבית-החולים רמב"ם, התגיירה ברבנות. חדלה להיות מר-נה והיתה לשרה. כל זה בהשפעת שכנה, אותה שכנה שצעקה שבוע אחרי זה: "את חושבת שכל כך קל להיכנס לעם? גויה היית, וגייה תשארי!"

★ ★ ★

קניה — מכירה

יודה, גוי, גויים. אבנים והיי-משפחה הרוסים. עינויים סיניים של התעללויות ומיזומיות, העולות להביא את האדם אל בית-חולים לחולי-נפש, וצלבים שחורים, כמו

המשפחה, ואף אחד לא יקח לנו אותה. ולחם יהודי לא תאכלי. עופי מכאן! ועל מנת להזיכח לה מה מחכה לה, נתן לה מיד מכות. יאיר עמד מן הצד, התפקע מצ-חוק.

מדוע לא נפרד הזוג עוד בפולין? לדע-תי: המסני שאו לא היו נותנים לו לצאת, כלי הסכמה. לדבריו: מפני שבפולין היא היתה בסדר. מה, אם כן, קרה בארץ, לפי גיחסות? היא התחילה לבובו כסף, ולהס-תובב ברחוב כמו זונה? קשה להאמין ל-גיורם, וז, בהתחשב בהופעתה של נינה.

זוהי פרשה משפחתית. גם בניסבות אחרות רבות משפחות ומתפרקת החבילה. אבל משפחה זו אינה רגילה: העובדה שהוה זוג מעורב מטביעה את חותמה על כל הי-שאר.

לאחר מכן הרחיקו הדברים עוד יותר. באחד הימים חזרה הביתה ומצאה דירה ריקה. השכנים סיפרו לה שבעלה ואחיו באו עם מכונית והוציאו הכל, לא ידוע לאן. היא רצתה להתלונן למשטרה, אבל במש-טרה אמרו שהוה עניין משפחתי, ואסור להם להתערב.

עד שלבסוף נוצר המצב הקיים עכשיו. דירה נהדרת בקרית-אליעזר נראית כחור-בה. למעשה נשארו קירות ריקים, שאפילו היח מנורד מהם. בשני חדרים אין אור; מישהו קרע מהקירות אפילו את חוסי-החשמל.

החדר, בו ישנה נינה על ספה שבורה, יחד עם בתה, לא נסגר על מפתח: המני-עול אינו קיים.

בלילה מזויזים לדלת מזונן ישן, שבור. אבל דלת מנוקבים שני חורים גדולים. אבא בא בלילה ועושה עלינו פיפה, דרך החורים האלה. עלי ועל אמא, מספרת חנה בת השבע. "איזה חזיר!" עכשיו עלה העניין על פסים חדשים. מתנהל משפט גרושין. הבעיה היא גורל הילדים: למי הם שיי-

הדראמה המשפחתית נינה זילברגר, שבעלה היהודי סוען כי היא מסתובבת בדחובות. גרה עם בתה בחדר חשוף וריק, ללא אור ורהיטים, חוץ מספה שבורה, עליה ישנות שתיהן בצוותא.